

VOORSCHOTEN & WASSENAAR

Planning op hoofdlijnen

Begroting 2018

1. Inleiding

De voorbereidingen voor het samenstellen van de begroting 2018 zijn inmiddels gestart. De ambtelijke planning is voor Voorschoten en Wassenaar in principe gelijk. Voor Voorschoten geldt hierbij wel een voorbehoud. Vanwege het preventief toezicht is het mogelijk dat er, afhankelijk van de uitkomst van de Kadernota, van deze planning wordt afgeweken. Als dat het geval is komt daarover een aanvullend bericht.

Bij deze begroting werken we met één deadline die is gesteld op **vrijdag 18 augustus 2017**. Op dat moment moeten alle stukken van de begroting bij FFJ zijn aangeleverd. Vanzelfsprekend kan er tijdens de zomer steeds overleg zijn met FFJ, wij zijn altijd bereid mee te lezen of mee te denken.

De belangrijkste data zijn:

- Aanleveren planning van de teams gericht op aanlevering op 18 augustus	30 juni
- Aanleveren verdeelde uren	30 juni
- Financiële begroting en alle teksten klaar	18 augustus
- Collegebehandeling	12 en 26 september
- Tafeltjesavond	11 oktober (WS)
	12 oktober (VS)
- Commissie B&M	24 oktober (WS)
- Commissie B&B	26 oktober (VS)
- Raadsbehandeling	1 november (WS)
	9 november (VS)

2. Formatie & salarissen 2018

De raming van de salarislasten is gebaseerd op de toegestane formatie zoals die is vastgesteld in de begroting 2018 voor de Werkorganisatie Duivenvoorde. Als indexering van de salarislasten wordt in 2018 gerekend met 0,0%. Dit is in lijn met de uitgangspunten van de Kadernota's.

3. Uren 2018

De bijdragen van de gemeenten aan de werkorganisatie Duivenvoorde volgen uit de begroting van de werkorganisatie. Deze is in ontwerp voorgelegd aan de raden van de deelnemende gemeenten om zienswijze. Daarin is per gemeente de hoogte van de bijdrage en het aantal beschikbare uren voor dienstverlenende taken bepaald. Het aantal beschikbare uren kende tot en met 2016 een nauwe relatie met de inbreng van capaciteit en geld zoals die is vastgesteld bij de integratie. In deze verhoudingen zitten ook nog de ramingen in de meerjarenbegrotingen.

In 2016 zijn we begonnen met tijdschrijven als pilot. Net als in de begroting 2017 willen we in 2018 de urenbegrotingen volgens de door jullie opgegeven uren verdelen binnen de gemeentelijke begrotingen. Hiervoor ontvangen jullie op 9 juni de urenmatrixen. Hierin kun je per medewerker de uren voor het jaar 2018 verdelen. Deze zijn van belang om de juiste kosten op het juiste taakveld te kunnen presenteren.

4. Overhead

Onder de kosten van overhead rekenen we de kosten van de afdelingen POI, FFJ, en de huisvestings- en automatiseringskosten (PIJOFACH). De kosten van de overhead kunnen voor een deel direct toegerekend worden aan bepaalde taakvelden (bijvoorbeeld de huisvesting van de bibliotheek gaat ten laste van het taakveld media), dit is de directe overhead. De indirecte overhead is dat deel van de overhead dat niet direct toegerekend kan worden aan een taakveld.

De totale indirecte overhead ramen we op taakveld 0.4 overhead. Dit heeft gevolgen voor de wijze van berekening van de tarieven. Voor het berekenen van de diverse tarieven is het nodig dat de overhead bekend is. Omdat de overhead niet rechtstreeks mag worden toebedeeld moet dit extracomptabel gebeuren. FFJ heeft hiervoor een verdeelsleutel gemaakt als volgt:

Overhead x aantal aan taak of heffing toe te rekenen uren/ totaal aantal verdeelde uren exclusief uren taakveld overhead.

5. Kapitaallasten 2018: maatschappelijk nut en omslagrente

De kapitaallasten (rente en afschrijving) worden berekend op basis van het meerjareninvesteringsprogramma 2017 en eventuele wijzigingen uit de Kadernota's. De toe te rekenen rente is de omslagrente.

Deze is voor 2018 1% in Voorschoten en 0% in Wassenaar. De financiële gevolgen hiervan zijn meegenomen in de Kadernota.

6. Schrijven van toelichtingen bij taakvelden en programma's

We adviseren om zo snel mogelijk te starten met het schrijven van de toelichtingen bij de taakvelden en activiteiten. De afdelingshoofden zijn programmaverantwoordelijk, zij wijzen de mensen aan die voor de verschillende taakvelden verantwoordelijk zijn.

Houd bij het schrijven van de toelichtingen voor 2018 rekening met wat in de jaarrekening over 2016, voorjaarsnota 2017, de Kadernota 2018 en de overige begrotingswijzigingen van de eerste zes maanden van 2017 is opgenomen. Let er wel op dat de voorjaarsnota 2017 en de Kadernota 2018-2021 op dit moment nog niet door de raad zijn vastgesteld. Hier kunnen dus nog wijzigingen op komen.

Hoe de diverse toelichtingen tot stand komen is de verantwoordelijkheid van de afdelingen. Het is het handigst om schrijfteams in te stellen met daarin een onderverdeling naar de verschillende toe te lichten niveaus. Stem de teksten af met de afdelingen die zich op hetzelfde taakveld bevinden! Per taakveld is er één aanspreekpunt, hij of zij is verantwoordelijk is voor de inhoud van het totale taakveld.

Het is de bedoeling dat de begroting goed en snel leesbaar is. Dat stelt specifieke eisen aan de manier van schrijven. Daarom is bij deze memo een schrijfwijzer gevoegd (bijlage 2). Kernboodschap van de schrijfwijzer is: schrijf zo bondig mogelijk, beperk je tot de kern van de zaak!

In de zomer is het mogelijk om met de financieel consultants te overleggen en ze mee te laten lezen. Voor vragen over het schrijven van de teksten of een redactieslag kun je contact opnemen met FFJ. *Doe dit voordat er overleg is geweest met de portefeuillehouder*, de teksten kunnen dan makkelijker worden aangepast. Tijdig overleg voorkomt dat we na 18 augustus nog veel aan de begrotingen moeten veranderen. Tussentijds overleg is dus niet opgenomen in de planning maar wel verstandig om te doen!

Om de voortgang en besluitvorming te bespoedigen verwerkt Financiën op het aanlevermoment op 18 augustus alleen de toelichtingen en paragrafen waarmee het afdelingshoofd en de portefeuillehouder hebben ingestemd.

7. Verplichte paragrafen

In 2017 zijn de volgende paragrafen verplicht:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing (de afdelingshoofden vullen deze in Naris in);
- verbonden partijen;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- grondbeleid.

Het blijkt dat niet iedereen de formats op dezelfde manier invult en dat er in sommige gevallen nog informatie ontbreekt. Met name is dit het geval bij de formats voor verbonden partijen en reserves & voorzieningen. Half juni is er bij FFJ een informatieochtend. Op die ochtend vindt er een presentatie plaats van de manier waarop de format moeten worden ingevuld. Ook is er dan de mogelijkheid om vragen te stellen aan de medewerkers van FFJ. Iedereen die inhoudelijk verantwoordelijk is voor één of meerdere verbonden partijen en reserves & voorzieningen wordt dringend geadviseerd hier naar toe te komen. De exacte datum volgt nog.

8. Cijfers

In Civision zijn steeds meest recente cijfers beschikbaar. De stand die daarin is opgenomen loopt tot en met de laatste raadsbesluiten. Op dit moment zijn daarom de cijfers van de jaarrekening 2016, Kadernota 2018 en Voorjaarsnota 2017 nog niet verwerkt. Deze moeten immers nog door de raden worden vastgesteld.

Wacht niet met schrijven totdat alle wijzigingen in Civision zijn verwerkt, als het goed is heb je zelf de bedragen van de kadernota en dergelijke in beeld. Hier kunnen als het goed is geen verrassingen in zitten.

Vorig jaar was er sprake van een systeemwijziging omdat de begrotingsindeling veranderde als gevolg van wettelijke regels. Daarom hoefden we in de begroting 2017 geen verklaring op te nemen voor de verschillen tussen 2016 en 2017. Dit jaar moet die verschillenverklaring wel: tussen begroting 2017 en begroting 2018. De verschillenanalyse met de jaarrekening 2016 is nog niet te maken omdat de jaarrekening 2016 nog is opgesteld aan de hand van de oude indeling.

9. Gedetailleerde planning

De gedetailleerde planning van het begrotingstraject ziet er als volgt uit:

Belangrijkste deadline

Onderwerp	Door	Datum gereed
Aanlevering urenverdeling.	Teamleiders en afdelingshoofden	Vrijdag 30 juni
Aanleveren alle begrotingsstukken	Teamleiders en afdelingshoofden	Vrijdag 18 augustus

Kapitaallasten 2018

Onderwerp	Door	Datum gereed
Inventarisatie vervangings-investeringen	Budgethouders & Fin	Gereed (bij kadernota)
Berekening kapitaallasten (rente & afschrijving)	Fin	18 augustus

Cijfers

Onderwerp	Door	Datum gereed
Doorwerking Jaarrekening 2016 en structurele gevolgen voorjaarsnota	Fin	Na besluitvorming raden
Verwerken begrotingswijzigingen t/m juni 2016	Fin	Na besluitvorming raden
Verwerken gevolgen voorjaarsnota 2017 en kadernota 2018-2021	Fin	Na besluitvorming raden

SAMENSTELLEN BEGROTING**Programma's, taakvelden en Paragrafen**

Onderwerp	Door	Datum gereed	
		Voorschoten	Wassenaar
Budgethouders, schrijvers en managementondersteuners informeren	Fin. Consulenten, schrijvers afdelingen	do 8 juni	
Klaarzetten taakveld- en programmatoelichtingen en paragrafen in LIAS	Fin	do 8 juni	
Schrijven taakveld- en programmatoelichtingen	Afdelingen	18 augustus	
Afronden toelichtingen (afstemmen teksten met de cijfers+ verschillen analyse), Programma's en Paragrafen	Afdelingshoofden en fin. consulenten	18 augustus	
Paragraaf Lokale heffingen gereed	Westhoek	18 augustus	
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen gereed	De Ruiter	18 augustus	
Paragraaf Bedrijfsvoering gereed	Westhoek	18 augustus	
Paragraaf Verbonden Partijen gereed	De graaf?	18 augustus	
Paragraaf Grondbeleid gereed	De Ruiter	18 augustus	
Paragraaf Weerstandsvermogen gereed	Westhoek	1 september	
Paragraaf Financiering gereed	Westhoek	1 september	

Financiële begroting

Onderwerp	Door/Verantwoordelijk	Datum gereed
Financiële begroting	Fin	6 en 20 september
Bijlagen	Fin	6 en 20 september
Dekkingsvoorstel	Fin	6 en 20 september
Aanbiedingsbrief	Fin	20 september

AFRONDING & BESLUITVORMING**Besluitvorming**

Onderwerp	Door	Datum gereed	
		Voorschoten	Wassenaar
Taakvelden en programma's gereed	Afdelingen & Fin	do 8 juni	
Paragrafen gereed	Afdelingen & Fin	18 augustus	
Toelichtingen bespreken op PO's en indien nodig teksten aanpassen in LIAS	Afdelingshoofden	18 augustus	
Thema MT begroting	MT / Fin	<i>do 24 augustus</i>	<i>do 24 augustus</i>
Controle op kwaliteit/Eindredactie	FFJ/communicatie	Na 18 augustus en tijdens het begrotingsproces	
1e behandeling B&W	B&W	di 12 september	di 12 september
2 ^e behandeling B&W	B&W	di 26 september	di 26 september
Opstellen persbericht	Fin/Concernstaf	vr 29 september	vr 29 september
Aanlevering bij griffie	B&W	vr 29 september	vr 29 september
Verzending hardcopy begroting cie. B+B / gecombineerde commissie	Griffie	wo 4 oktober	wo 4 oktober
Tafeltjesavond voor technische vragen	Raadsfracties	do 12 oktober	wo 11 oktober
Commissie B+B	Griffie	do 26 oktober	Di 24 oktober
Raadsbehandeling	Raad	do 9 november	wo 2 november
Verzenden naar Provincie	Fin	vóór 15 november	vóór 15 november

Bijlage 1 programmaverantwoordelijke afdelingshoofden

0. Bestuur en ondersteuning		GS	Programma: Gemeentesecretarissen
0.1 Bestuur	Raad, College, burgemeester, raadscommissies, voorlichting, regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, lokale rekenkamer, lokale ombudsfunctie, accountantscontrole	POI	Annemieke Pelt
0.2 Burgerzaken	Rijbewijzen, paspoorten en burgerschap, leges, Verkiezingen referenda	PU	Peter Buschman
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijke) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt	OGB	De Ruiter
0.4 Ondersteuning organisatie	Overhead kosten: loonkosten overhead, ICT kosten, huisvestingskosten, uitbestedingskosten bedrijfsvoering, bestuursondersteuning.	FFJ	Jurriën Westhoek
0.5 Treasury	Financiering, beleggingen, dividenden etc.	FFJ	Jurriën Westhoek
0.61 OZB woningen	<i>Belasting eigendom woningen, heffing en waardering onroerende zaken</i>	FFJ	Jurriën Westhoek
0.62 OZB- niet woningen	Belasting eigendom en gebruik bedrijven, heffing en waardering onroerende zaken	FFJ	Jurriën Westhoek
0.63 Parkeerbelasting	Belasting, heffing en invordering	n.v.t.	<i>n.v.t.</i>
0.64 Belastingen Overig	Heffing en invordering belastingen exclusief toeristen- en forensenbelasting	FFJ	Jurriën Westhoek
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		FFJ	Jurriën Westhoek
0.8 Overige baten en lasten	Stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.	FFJ	Jurriën Westhoek
0.9 Vennootschapsbelasting		FFJ	Jurriën Westhoek
0.10 Mutaties reserves		FFJ	Jurriën Westhoek
0.11 Resultaat van de rekening van lasten en baten		FFJ	Jurriën Westhoek
1. Veiligheid	Thema's	PU	Programma: Peter Buschman
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	brandbestrijding, preventie, rampenbestrijding	PU	Peter Buschman
1.2 Openbare orde en Veiligheid:	Formuleren van een integraal veiligheidsbeleid; toezicht en handhaving openbare orde, preventie, APV, parkeerpolitie (BOA's)	PU	Peter Buschman
2. Verkeer en vervoer	Thema's	RO	Programma: De Ruiter
2.1 Verkeer en vervoer	Verkeersbeleid; wegeninfrastructuur; verkeersmaatregelen, werken voor derden	OGB	De Ruiter
2.2 Parkeren	Parkeervoorzieningen, regulering van het parkeren	RO	De Ruiter
2.3 Recreatieve Havens	Jachthavens	RO	De Ruiter
2.4 Economische Havens en waterwegen	Zee- en binnenhavens voor de beroepsvaart; doorgaande waterwegen (onder gemeentelijk beheer)	OGB	De Ruiter
2.5 Openbaar vervoer	Bus, tram en metro; taxivervoer; veerdiensten; Voorzieningen ter ondersteuning van het openbaar vervoer	RO	De Ruiter

3. Economie	Thema's	RO	Programma: De Ruiter
3.1 Economische ontwikkeling	Algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid	RO	<i>De Ruiter</i>
3.2 Fysieke bedrijfs-infrastructuur	Fysieke condities scheppen voor alle vormen van bedrijvigheid	RO	<i>De Ruiter</i>
3.3 Bedrijfsloket en - regelingen;	Voorlichting, advies en dienstverlening aan lokale bedrijven; financiële steunregelingen voor bedrijven; regelen straathandel	RO	<i>De Ruiter</i>
3. 4 Economische promotie	Promotionele activiteiten om de gemeente op de kaart te zetten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en arbeid; promotie toerisme	RO	<i>De Ruiter</i>
4. Onderwijs	Thema's	MO	Programma: Suzanne Smeets
4.1 Openbaar basisonderwijs	Bestuurskosten voor gemeenten die zelf bestuur zijn	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
4.2 Onderwijs-huisvesting	Nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken.	Onderwijsbeleid: zorg en leerling-ondersteuning in het onderwijs, doorgaande leerlijnen Leerlingzaken: stimuleren van onderwijsdeelname	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5. Sport, cultuur en recreatie	Thema's	MO	Programma: Suzanne Smeets
5.1 Sportbeleid en activering	Stimuleren van (amateur en professionele) topsport en breedtesport, gericht op de sportactiviteiten (de "software")	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5.2 Sportaccommodaties	Alle accommodatie voor sportbeoefening	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Alle professionele kunstuitingen van zowel professionele als amateurkunst-beoefening: faciliteiten (gebouwen, inventaris: uitgezonderd musea) om cultuur bij het publiek te brengen, ondersteuning van beoefenaars van professionele kunst (individueel en gezelschappen) en amateurkunst-beoefening en cultuureducatie	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5.4 Musea	Musea	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5.5 Cultureel erfgoed	Historische gebouwen, beschermde stads-en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte	RO	<i>De Ruiter</i>
5.6 Media	Bibliotheken, lokale omroep	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Natuurbescherming; parken en plantsoenen; aanleg en onderhoud van kleine watergangen; gemeentelijke recreatievoorzieningen; toeristische voorzieningen; overige recreatieve voorzieningen	OGB	<i>De Ruiter</i>
6. Sociaal domein	Thema's	MO	Programma: Suzanne Smeets
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	De lijn, activeren en ondersteunen van initiatieven van (groepen van) burgers, algemene voorzieningen gericht op participatie (waarvoor geen individuele beschikking nodig is)	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.2 Wijkteams	Bemiddeling in samenkracht en regisseursrol in de uniforme toegang tot de zorg	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.3 Inkomensregelingen	Inkomensvoorzieningen; loonkostensubsidies; armoedebelid	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.4 Begeleide participatie	Vormen van dagbesteding; beschut werken	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.5 Arbeidsparticipatie	instrumenten gericht op toeleiding naar werk.	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO)	Materiële voorzieningen verstrekt op basis van een toekenningbeschikking (WMO)	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.7 Maatwerkdienst-verlening 18+	Dienstverlening in de vorm beschikbare uren en schuldhulpverlening, op basis van een toekenningbeschikking	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.72 Maatwerkdienst-verlening 18-	Jeugdhulpverlening	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Opvang en beschermd wonen in verband met verslaving, huiselijk geweld, psychische stoornis	MO	<i>Suzanne Smeets</i>
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Veiligheid; jeugdreclassering en opvang jeugd	MO	<i>Suzanne Smeets</i>

7. Volksgezondheid en milieu	Thema's	OGB	Programma: De Ridder
7.1 Volksgezondheid	Openbare en Jeugdgezondheidszorg; ambulance en ziekenvervoer, verpleeginrichtingen	MO	Suzanne Smeets
7.2 Riolering	Waterkwaliteit; opvang en verwerking van afval- en hemelwater	OGB	De Ruiter
7.3 Afval	Inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval	OGB	De Ruiter
7.4 Milieubeheer	Zorg voor de kwaliteit van bodem en lucht; bestrijding geluidshinder	RO	De Ruiter
7.5 Begraafplaatsen	Begraafplaatsen en crematoria	OGB	De Ruiter
8. Wonen en ruimte	Thema's	RO	Programma: De Ruiter
8.1 Ruimtelijke Ordening	Structuurplannen en - visies; bestemmingsplannen	RO	De Ruiter
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Grondverwerving, bouw en woonrijp maken; verkoop van bouwrijpe gronden(niet bedrijfsterrein)	RO	De Ruiter
8.3 Wonen en bouwen	Volkshuisvesting; stads- en dorpsvernieuwing; wijkaanpak; dienstverlening aan derden	PU	Peter Buschman

Bijlage 2**Invulwijzer****Paragraaf verbonden partijen**

Bij de jaarrekening 2016 bleek dat het toch vaak lastig is om dit format op de juiste manier in te vullen. Met name is dit het geval bij de formats voor verbonden partijen en reserves & voorzieningen. Half juni is er bij FFJ een informatieochtend. Op die ochtend vindt er een presentatie plaats van de manier waarop de format moeten worden ingevuld. Ook is er dan de mogelijkheid om vragen te stellen aan de medewerkers van FFJ. Iedereen die inhoudelijk verantwoordelijk is voor één of meerdere verbonden partijen en reserves & voorzieningen wordt dringend geadviseerd hier naar toe te komen. De exacte datum volgt nog.

Reserves en voorzieningen

Wat geldt voor de formats verbonden partijen geldt ook voor reserves en voorzieningen.

Beleidsindicatoren

Om de effecten van het gevoerde beleid te beoordelen heeft het rijk een aantal beleidsindicatoren verplicht gesteld. Daarnaast is een gemeente vrij om zelf beleidsindicatoren te ontwikkelen. Net als in 2017 beperken we ons in 2018 tot de verplichte indicatoren. De tabel met verplichte indicatoren is opgenomen in LIAS. Wel moet je in deze tabel nog de getallen invullen. De bronnen voor deze gegevens kun je vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-16004.html>

Onder de tabel kun je de relevante toelichtingen over de beleidsindicatoren kwijt. In die toelichting gaat het om het beschrijven van het effect van het gevoerde beleid. Maak er een korte, duidelijke en vooral actuele toelichting van.

Toelichtingen schrijven

Denk bij het schrijven van toelichtingen aan de volgende vuistregels:

- Laat uitweidingen over oud beleid achterwege, als het al in de Kadernota/begroting 2017/Voorjaarsnota 2016 of willekeurig welke andere nota staat *die de raad kent* volstaat een verwijzing naar dat stuk. Beperk je dus tot 2018 en verdere jaren en herhaal geen oude besluitvorming, met de raad al gedeelde informatie of zaken die genoegzaam bekend zijn;
- Schrijf niet over ambtelijke perikelen als stuurgroepen, ambtelijke klankbordgroepen, interne procedures en overleggrema's;
- Bedenk steeds of het **politiek/bestuurlijk** interessant is, of interessant voor de inwoners;
- Tot slot: Kijk steeds of wat je geschreven hebt ook in de helft van de zinnen kan oftewel: **"kill your darlings"**! Willen de lezers, in dit geval raad en de inwoners, dit echt allemaal weten?

Natuurlijk kun je voor een deel putten uit de teksten van de begroting 2017 en de Kadernota. Maar ook hier: schrijf "to the point", herhaal niet klakkeloos teksten uit nota's en oude begrotingen maar houd het kort, duidelijk en actueel.

De doelstellingen en van de programma's en de taakvelden liggen vast. Deze worden niet gewijzigd, de raad heeft zich hierover uitgesproken.

Samengevat

Geen input nodig voor:

- Doelstellingen per programma;
- Doelstellingen van de taakvelden;
- Bedenken beleidsindicatoren.

Wel input nodig voor:

- Invullen activiteiten;
- Toelichtingen per taakveld/activiteiten;
- Invullen beleidsindicatoren en deze toelichten;
- Informatie voor verplichte paragrafen.

A. Overige punten om rekening mee te houden

Wettelijke grondslagen en beleidskaders

Het onderdeel wettelijke grondslagen en beleidskaders komt gewoon terug bij de programma's. De relevante regelgeving vermeld je aan het einde van het programma onder het betreffende kopje in LIAS.

Investerings

Hier worden de investeringen voor het begrotingsjaar **2018** genoemd en toegelicht. Deze zijn al opgenomen in de Kadernota en worden ook verwerkt in de begroting. Het volledige investeringsplan (dus inclusief het meerjareninvesteringsplan komt als bijlage achter in de begroting).

Financiën

Hier plaatst Financiën het financiële meerjarenoverzicht voor de programma's en taakvelden op het totale lastenbatenniveau.

Verschil begroting 2017 en begroting 2018

Vorig jaar was er sprake van een systeemwijziging omdat de begrotingsindeling veranderde als gevolg van wettelijke regels. Daarom hoefden we in de begroting 2017 geen verklaring op te nemen voor de verschillen tussen 2016 en 2017. Dit jaar moet die verschillenverklaring wel: tussen begroting 2017 en begroting 2018. De verschillenanalyse met de jaarrekening 2016 is nog niet te maken omdat de jaarrekening 2016 nog is opgesteld aan de hand van de oude wettelijke voorschriften.

Mutatie reserves

Vermeld hier de voorgenomen toevoegingen aan, en onttrekkingen uit de reserves en geef aan voor welke beleidsdoelstelling of maatregelen dit gebeurt. Het totaal van de mutaties moet aansluiten op de in het financiële overzicht opgenomen bedragen.

Tot slot:

Als er inhoudelijk vragen zijn over het invullen van Lias kunnen jullie natuurlijk contact opnemen met de financieel consulenten. Voor specifieke vragen over LIAS zijn Astrid van Tol (WSR) en Robert Looijen (VRS) beschikbaar. Voor vragen over teksten is dit Renée de Visser.